

ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

ТӨСВИЙН ТӨВЛӨРҮҮЛЭН ЗАХИРАГЧ

АУДИТЫН КОД: ТӨА-2024/22/-НА-СТА-ТТЗ

ТӨВ АЙМГИЙН БАЯН СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН 2023 ОНЫ
САНХҮҮГИЙН НЭГТГЭСЭН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛД
ХИЙСЭН АУДИТЫН ТАЙЛАН

Зуунмод 2024 он

Аудитын газрын дарга, тэргүүлэх аудитор Ц.Хишигжаргал

Утас: 70272582 Цахим хаяг: khishigjargalts@audit.gov.mn

Аудитын менежер О.Амаржаргал

Утас: 70273463 Цахим хаяг: amarjargalo@audit.gov.mn

Шинжээч Т.Майцэцэг

Утас: 70273204 Цахим хаяг: maitsetsegt@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг
дараах хаягаар авна уу. Цахим хаяг: www.open.audit.mn

Нэг. Хараат бус аудиторын дүгнэлт

ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.03.25 № 01/232
танай _____-ны № _____-т

ТӨВ АЙМГИЙН БАЯН СУМЫН
ЗАСАГ ДАРГА М.МӨНХ-ЭРДЭНЭ ТАНАА

Өөрчлөлтгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.2-д заасны дагуу Төв аймгийн Баян сумын Засаг даргын 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх нэгтгэсэн санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Төв аймгийн Баян сумын Засаг даргын 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Байгууллагын удирдлага нь санхүүгийн тайлангаа бэлтгэхдээ нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх зарчмыг баримталсан байна. Баян сумын Засаг даргын мөрийн хөтөлбөрийг 88,7 хувиар, 2023 оны сумын хөгжлийн төлөвлөгөөг 80,3 хувиар хэрэгжүүлсэн дүнтэй байна.

Аудитын гол асуудал

Тухайн байгууллагын санхүүгийн тайлангийн аудитад нөлөө үзүүлэх материаллаг буруу илэрхийлэл, нөлөө бүхий эрсдэл, удирдлагын үлэмж хэмжээний шийдэл бүхий ажил гүйлгээ байхгүй байна. Тайлант онд ОНХС болон шилжих үлдэгдлээс ЕБС-ийн хүүхдийн сурах орчин сайжруулах, стандартын шаардлага хангасан спорт заалтай болох зорилгоор 358,351.5 мянган төгрөг, гудамжны гэрэлтүүлгийн ажилд 150,368.7 мянган төгрөг, 2024 онд хийгдэх ажлын зураг төсөв хийлгэх зардалд 79,954.6 мянган төгрөгийг төлөвлөж 10 ортой ЭМТөв, мооргийн барилгын ажлын зураг төсвийн ажилд 36,300.0 мянган төгрөг нийт 545,020.2 мянган төгрөгөөр нийгмийн салбарт хөрөнгө оруулалт хийсэн байна.

G/Архив/Alban bichig 2024/ A4

01000500

Бусад асуудлын хэсэг

Аудитыг гүйцэтгэхэд аудитын хамрах хүрээний хязгаарлалт хийх шаардлагагүй болон хангалттай, зохистой нотолгоог олж авах боломжгүй нөхцөл үүсээгүй тул бидний олж авсан нотолгоо нь аудитын дүгнэлтийн суурь болоход хүрэлцээтэй, зохистой гэж үзлээ. Тус санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд толилуулаагүй, тодруулаагүй асуудал байхгүй болно

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

Хоёр. Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн байдлын тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/мянган төгрөгөөр/

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	Тодруулга	2022оны 12-р сарын 31	2023 оны 12-р сарын 31
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН		1,521,976.1	2,515,692.8
31	МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ	3а, 3б	1,163,450.1	1,328,455.8
33	АВЛАГА	5а, 5б, 6а, 6б	256,592.0	1,092,042.9
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	8а, 8б, 8в	101,934.0	95,194.1
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН		2,553,345.2	2,871,514.2
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	12а, 12б, 12в	2,553,345.2	2,871,514.2
39200	Биет хөрөнгө		1,851,032.7	2,170,813.6
39300	Биет бус хөрөнгө	13	702,312.5	700,700.5
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II		4,075,321.3	5,387,207.0
4	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР		12,190.0	16,143.5
41	БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	15а, 15б	12,190.0	16,143.5
41300	Өглөг	17а, 17б	12,190.0	16,143.5
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН		4,063,131.3	5,371,063.5
51	Засгийн газрын хувь оролцоо		4,063,131.3	5,371,063.5
51100	Засгийн газрын оруулсан капитал		1,268,467.9	1,268,467.9
51200	Хуримтлагдсан үр дүн		1,833,071.9	3,141,004.1
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү		961,591.4	961,591.4
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V		4,075,321.3	5,387,207.0

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн үр дүнгийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/мянган төгрөгөөр/

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	Тодруулга	2022оны 12-р сарын 31	2023 оны 12-р сарын 31
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)		3,761,486.6	3,025,741.6
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО		1,124,992.1	826,674.4
110	Орлогын албан татвар		283,890.7	454,612.3
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар		299,782.5	471,612.3
1101	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт		-15,891.8	-17,000.0
113	Хөрөнгийн албан татвар		33,525.3	48,247.6
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж		807,576.0	323,814.5
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	1а, 1б	233,316.1	1,673,443.3
120	Нийтлэг татварын бус орлого		233,316.1	1,669,813.3
122	Тусламжийн орлого		0.0	3,630.0
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО		2,403,178.4	525,623.9
II	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	2а, 2б	3,792,659.8	1,717,339.4
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ		2,973,135.2	1,496,548.7
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ		887,708.2	1,236,892.7
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил		266,781.4	483,434.4
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл		32,675.5	59,472.7
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал		291,306.5	61,551.1
2104	Хангамж, бараа материалын зардал		30,402.4	40,577.7
2105	Нормативт зардал		25,364.6	26,123.8
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал		4,638.2	2,924.1
2107	Томилолт, зочны зардал		2,452.0	4,012.0
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж		33,712.9	318,102.4
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал		200,374.6	240,694.5
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ		2,085,427.1	259,656.0
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ		819,524.6	220,790.7
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (III)=(I)-(II)		-31,173.2	1,308,402.2
V	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН		2,858,942.8	470.0
VI	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НИЙТ ҮР ДҮН (VI)=(III)+(IV)-(V)		-2,890,116.0	1,307,932.2

2.3 Аудит хийсэн нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан
 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/мянган төгрөгөөр/

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	2022оны 12-р сарын 31	2023 оны 12-р сарын 31
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (I)	3,677,798.1	2,739,529.4
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	1,124,992.1	826,674.4
110	Орлогын албан татвар	283,890.7	454,612.3
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	299,782.5	471,612.3
1101	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	-15,891.8	-17,000.0
113	Хөрөнгийн албан татвар	33,525.3	48,247.6
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	807,576.0	323,814.5
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	14,958.6	38,160.4
1181	Газрын төлбөр	569,094.6	173,444.9
1182	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	223,522.8	112,209.1
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	149,627.7	1,387,231.0
120	Нийтлэг татварын бус орлого	149,627.7	1,383,601.0
122	Тусламжийн орлого	0.0	3,630.0
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	2,403,178.4	525,623.9
II	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	2,850,041.2	1,292,884.6
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	2,850,041.2	1,292,884.6
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	753,650.2	1,032,628.3
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	266,956.0	483,434.4
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	32,675.5	59,472.7
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	291,306.5	61,551.1
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	27,235.5	34,854.6
2105	Нормативт зардал	33,404.2	17,845.6
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	5,129.8	2,163.0
2107	Томиллолт, зочны зардал	2,452.0	4,012.0
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	33,152.6	318,595.3
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	61,338.0	50,699.6
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	2,096,391.0	260,256.3
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(I)-(II)	827,756.9	1,446,644.8
V	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (V)	1,325,648.1	1,161,169.1
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	1,325,648.1	1,161,169.1
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	1,325,648.1	1,161,169.1
VI	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VI)=(IV)-(V)	-1,325,648.1	-1,161,169.1
VII	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ДҮН	-55,972.4	-120,470.0
23	ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	55,972.4	120,470.0
VIII	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VIII)=(III)+(VI)+(VII)	-553,863.5	165,005.7
101	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	1,717,313.6	1,163,450.1
20	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	1,163,450.1	1,328,455.8

2.4 Аудит хийсэн нэгтгэсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/мянган төгрөгөөр/

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	Засгийн газрын хувь оролцооний	Нийт цэвэр хөрөнгө/өм
1	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	6,998,933.3	6,998,933.3
10	2022 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	4,063,131.3	4,063,131.3
3	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	6,953,247.3	6,953,247.3
2	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	-45,686.0	-45,686.0
9	Тайлант үеийн үр дүн	-2,890,116.0	-2,890,116.0
11	2023 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл	4,063,131.3	4,063,131.3
20	2023 оны 12-р сарын 31-наарх үлдэгдэл	5,371,063.5	5,371,063.5
13	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	4,063,131.3	4,063,131.3
19	Тайлант үеийн үр дүн	1,307,932.2	1,307,932.2

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Төсвийн гүйцэтгэл
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	4,196,869.0	2,233,279.9
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	1,160,467.7	975,240.8
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,142,676.6	957,461.4
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	480,472.8	446,148.1
210101	Үндсэн цалин	392,531.8	315,968.7
210102	Нэмэгдэл	81,414.7	77,476.4
210104	Урамшуулал	6,526.3	47,114.2
210105	Гэрээт ажлын хөлс	-	5,588.8
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	60,059.2	54,903.9
210201	Тэтгэврийн даатгал	40,840.2	38,296.7
210202	Тэтгэмжийн даатгал	4,804.8	4,505.5
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	3,843.8	3,600.0
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	961.0	769.5
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	9,609.4	7,732.2
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	394,240.5	370,778.4
210301	Гэрэл, цахилгаан	43,476.5	33,895.8
210302	Түлш, халаалт	349,065.0	334,789.8
210303	Цэвэр, бохир ус	1,699.0	2,092.8
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	34,863.3	34,854.6
210401	Бичиг хэрэг	2,379.6	3,989.9
210402	Тээвэр, шатахуун	15,743.7	16,331.2
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	3,240.0	1,525.5
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал,	12,500.0	12,494.6
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	1,000.0	513.5
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	7,450.0	7,312.1
210604	Урсгал засвар	7,450.0	7,312.1
2107	Томилолт, зочны зардал	4,595.6	4,012.0
210702	Дотоод албан томилолт	4,595.6	4,012.0
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр,	14,084.8	4,160.4
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний	9,500.0	378.8
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	1,608.0	1,116.0
210803	Даатгалын үйлчилгээ	250.0	246.9
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	486.8	486.8
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	240.0	240.0
210807	Газрын төлбөр	2,000.0	1,691.9
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	146,910.4	35,291.9
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	144,110.4	32,491.9
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	2,800.0	2,800.0
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	17,791.1	17,779.4
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	17,791.1	17,779.4
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	15,791.1	15,791.1
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	2,000.0	1,988.3
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	2,875,270.9	1,137,569.1
220001	Барилга байгууламж	1,563,027.8	498,405.5
221001	Их засвар	417,437.5	378,737.5
222001	Тоног төхөөрөмж	98,054.5	74,982.0
223001	Бусад хөрөнгө	796,751.1	185,444.1
23	ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	161,130.4	120,470.0
230001	Эргэж төлөгдөх зээл	161,130.4	120,470.0
III	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	4,196,869.0	1,999,424.6
31	УЛСЫН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	358,351.5	349,380.6
310004	Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас санхүүжих	358,351.5	349,380.6
32	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	3,014,031.7	1,580,433.8
320001	Орон нутгийн төсвөөс	3,014,031.7	1,580,433.8
35	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	824,485.8	65,980.2
350001	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	161,130.4	65,980.2
350003	Урьд оны үлдэгдлээс санхүүжих	663,355.4	-
36	УРСЛАМЖИЙН ЭХ ҮҮСВЭРЭЭС САНХҮҮЖИХ	-	3,630.0
360001	Тусламжийн эх үүсвэрээс санхүүжих	-	3,630.0

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан
2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	ӨМНӨХ ОН	ТАЙЛАНТ ОН
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	61,170.3	225,381.4
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	61,170.3	205,781.4
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	34,139.5	57,262.7
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	-	37,286.3
210101	Үндсэн цалин	-	10,755.9
210102	Нэмэгдэл	-	26,530.4
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	-	4,568.8
210201	Тэтгэврийн даатгал	-	3,328.7
210202	Тэтгэмжийн даатгал	-	372.9
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	-	298.3
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	-	66.2
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	-	502.7
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	1,055.7	-
210402	Тээвэр, шатахуун	1,055.7	-
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	296.3	-
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	296.3	-
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	32,787.6	15,407.7
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	32,787.6	15,407.7
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	27,030.8	148,518.7
2133	Олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	27,030.8	148,518.7
213403	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, төвлөрүүлэх шилжүүлэг	-	147,584.1
213405	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэх шилжүүлэг	-	934.6
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	-	19,600.0
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	-	19,600.0
225106	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	-	19,600.0
I	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	61,170.3	225,381.4
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	61,170.3	225,381.4
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	5,993.8	178,629.6
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	55,176.5	46,751.8

Гурав. Аудитын илрүүлэлт:

5.1 Залруулсан алдаа

Аудитаар нийт 1,033,423.2 мянган төгрөгийн алдаа илэрснийг аудитын явцад залруулга хийгдээгүй байна.

1. Засаг даргын санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн бодит байдлын мэдэгдэл, тайлбар тодруулга хийгээгүй. Сангийн яамны Э-тайланд төлөвлөгөө буруу татагдсанаас төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн батлагдсан төлөвлөгөө 1,033,423.2 мянган төгрөгөөр зөрүүтэй байна. Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.4-д "үнэн зөв байх", 20 дугаар зүйлийн 20.2.3-д "холбогдох олон улсын стандарт, эрх бүхий төрийн байгууллагаас баталсан нягтлан бодох бүртгэлийн стандарт, журам, заавар, энэ хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан зарчмыг баримтлан нягтлан бодох бүртгэл хөтөлж, санхүүгийн тайлан гаргах", Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.7-д "байгууллагын санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээ, тайлан, үр дүнгийн гэрээний биелэлтийг үнэн зөв гаргах, тогтоосон хугацаанд тайлагнах" гэж заасныг болон Санхүүгийн тайлангийн "иж бүрэн байх", "нийцсэн бөгөөд зохистой байх" гэсэн батламж мэдэгдлийг хангаагүй зөрчсөн байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.2-г "Нягтлан бодох бүртгэлийн алдааг алдаа гарсан үеийн санхүүгийн тайланд тусгах замаар залруулна" гэсэн заалтын дагуу залруулга хийгдээгүй, аймгийн СТСХ-ээс тус залруулгыг ТЕЗ-ын санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн аудитын явцад залруулахаар болсон тул залруулгыг тооцов.

Аудитаар нийт 18,784.9 мянган төгрөгийн зөрчил илэрснээс 1,691.8 мянган төгрөгийн 1 төлбөрийн акт, 17,093.1 мянган төгрөгийн 2 зөвлөмж хүргүүлсэн.

5.2 Төлбөрийн акт

1.Төрийн албан хаагчийн орон сууцны түрээсийн төлбөрийн тооцоо бодолтыг шалгахад 12 иргэнтэй гэрээ байгуулсан ба 1,691.8 мянган төгрөг дутуу төлөгдсөн зөрчил илэрлээ. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 41.2.1-д "хуулийн дагуу улс, орон нутгийн төсөвт оруулах болон тухайн төсвийн байгууллагын өөрийн үйл ажиллагааны орлогыг бүрэн төвлөрүүлэх" гэж заасныг болон санхүүгийн тайлангийн "иж бүрэн байх", "нийцсэн бөгөөд зохистой байх" зэрэг батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Монгол Улсын Ерөнхий Аудиторын 2020 оны А/95 дугаар тушаалаар баталсан "Албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох" журмын 4.2.3.2-д "төрийн болон орон нутгийн өмчийн эд хөрөнгийг түрээслүүлсэн, ашиглуулсны төлбөр болон борлуулсны орлогыг дутуу төвлөрүүлсэн, эсхүл төвлөрүүлээгүй" бол гэж заасныг үндэслэн төлбөрийн акт тогтоов.

5.4 Зөвлөмж

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дарааллаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

1. Орлого бүрдүүлэлтэй холбоотой асуудал

Илрүүлэлт:

1. Орон нутгийн төсвийн орлогын батлагдсан төлөвлөгөө 1,980,608.5 мянган төгрөг, гүйцэтгэлээр 2,118,081.1 мянган төгрөг төвлөрч батлагдсан төлөвлөгөөг 106,9 хувиар биелсэн боловч 7 нэр төрлийн орлого 13,0-90,4 хувиар тасарсан байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 41.1-д "Батлагдсан төсвийг хэрэгжүүлэх нарийвчилсан хуваарь, төсвийн дэлгэрэнгүй хуваарилалт, төсвийн зарцуулалт болон бүрдүүлэлтэд тавих хяналтыг төсвийн сар, улирлын батлагдсан хуваарийн дагуу хэрэгжүүлнэ", 41.2.1-д "хуулийн дагуу улс, орон нутгийн төсөвт оруулах болон тухайн төсвийн байгууллагын өөрийн үйл ажиллагааны орлогыг

бүрэн төвлөрүүлэх" гэж заасныг болон санхүүгийн тайлангийн "иж бүрэн байх", "нийцсэн бөгөөд зохистой байх" зэрэг батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж:

Орон нутгийн төсвийн орлогын төлөвлөгөөг нэр төрлөөр жигд биелүүлэх талаар үр дүнтэй арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх

2. Орлого бүрдүүлэлтэй холбоотой асуудал

Илрүүлэлт:

Малын тоо толгойн албан татварын батлагдсан төлөвлөгөө 38,947.4 мянган төгрөг, гүйцэтгэлээр 17,093.1 мянган төгрөг төвлөрч, төлөвлөгөөг 43,9 хувиар буюу 21,854.3 мянган төгрөгөөр тасалсан ба тайлант онд төвлөрсөн 17,093.1 мянган төгрөгийг сумын ОНХС-д төвлөрүүлээгүй байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2-д "төсвийн иж бүрэн, үнэн зөв байдлыг хангасан байх", 5.1.5-д "хариуцлагатай байх", 60 дугаар зүйлийн 60.2.8-д "малын тоо толгойн албан татварын орлого. Уг орлогын эх үүсвэрийг бэлчээрийн менежментийг сайжруулах, бэлчээрийн болон газар тариалангийн усан хангамжийг нэмэгдүүлэх, малын эрүүл мэндийг хамгаалах, халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, малын чанарыг сайжруулах, гэмт халдлага, гамшгаас хамгаалах, хур тунадасны хэмжээг нэмэгдүүлэх, малын тэжээлийн ургамал тариалах, тэжээлийн нөөц бүрдүүлэх, байгаль орчныг хамгаалах, хортон мэрэгчидтэй тэмцэх, малчдад зориулсан сургалт, сурталчилгааны зардалд зарцуулна" гэж заасныг болон санхүүгийн тайлангийн "иж бүрэн байх", "нийцсэн бөгөөд зохистой байх" зэрэг батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж:

Малын тоо толгойн албан татварын орлогыг Орон нутгийн хөгжлийн санд бүрэн төвлөрүүлэх

Дээрх зөвлөмжийн мөрөөр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг боловсруулан Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.5-д "Шалгагдагч этгээд болон холбогдох бусад албан тушаалтан нь энэ хуулийн 20.2-т заасан зөвлөмжийн мөрөөр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг аудитын тайланг хүлээн авснаас хойш 30 хоногийн дотор төрийн аудитын байгууллагад ирүүлнэ" гэж заасны дагуу Төв аймаг дахь Төрийн аудитын газарт батлагдсан төлөвлөгөөг 2024 оны 04 дугаар сарын 25-ны дотор, төлбөрийн акт, зөвлөмжийн хэрэгжилтийг 2024 оны 06 дугаар сарын 20 -ны өдрийн дотор ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

Алдааны товч утга	Нийт алдаа		Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулсан		Буруу тусган илэрхийлсэн		Үүнээс				Зөвлөмж	
							Запруулсан		Запруул аагүй			
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Засаг дарга	1	1,033,423.2			1	1,033,423.2	1	1,033,423.2				
ЗДТГ	2	127,492.0	1	88,544.6	1	38,947.4	2	127,492.0				
ОНХС	1	189,321.8			1	189,321.8	1	189,321.8				
Дүн	4	1,350,237.0	1	88,544.6	3	1,261,692.4	4	1,350,237.0				

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс									
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж		Хариуцлага тооцуулах албан шаардлага		Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Албан тушаалтны тоо	Тоо	Дүн
Засаг дарга	2	0					1	0				
ЗДТГ	1	363,790.7					1	363,790.7				
Дүн	2	363,790.7					2	363,790.7				

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

/мянган төгрөгөөр/

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс					
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил								
ОНХС	1	588,674.8					1	588,674.8
Дүн								
Бусад хууль тогтоомжтой холбоотой зөрчил								
Засаг дарга	1	17,093.1					1	17,093.1
ЗДТГ	3	9,494.7	1	9,494.7			2	0
ИТХ	2	5,756.7	1	2,525.3			1	3,231.4
Дүн	6	32,344.5	2	12,020.0			4	20,324.5
Нийт дүн	7	621,019.3	2	12,020.0			5	608,999.3

